

GAIRES PITams,
NORINTIEMS SKATINTI
SAVANORYSTĘ

Švietimo mainų paramos fondas
2012

Turinys

Ižanga

1. Kuo savanorystė naudinga profesiniam pasirinkimui ir karjerai?
 2. Esamos situacijos įvertinimas savanorystės skatinimo PITuose požiūriu
 - 2.1. PIT situacija
 - 2.2. Bendroji situacija
 3. Svarbūs veiksniai PIT veiklos ir savanoriškos veiklos integravimui
 4. Reikalinga infrastruktūra
 5. Patarimai PITams, norintiems skatinti savanorystę
- Naudinga informacija

Ižanga

Švietimo mainų paramos fondas, įgyvendinantis Euroguidance projekta Lietuvoje, bendradarbiaudamas su Eurodesk Lietuva ir Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra (JTBA), 2011 m. rugsėjo 27 d. organizavo diskusiją-seminarą „Savanorystė ir profesinis pasirinkimas“.

Įvertinę, kad savanoriška veikla jauniems žmonėms gali padėti renkantis profesinį kelią, *Euroguidance* projekto koordinatoriai kartu su partneriais nusprendė pakviesti tikslinei diskusijai profesinio informavimo taškų ir savanoriško sektoriaus specialistus. Renginio tikslas – suteikti dalyviams informaciją ir pakviesti abiejų sektorių atstovus pasidalinti savo veiklos patirtimi, įvertinti savanoriškos veiklos reikšmę renkantis profesiją, ugdant asmenybę ir apsvarstyti, kaip abu sektoriai galėtų papildyti ir paskatinti vienas kitą.

Renginio metu išsakytas nuomones, pozicijas, idėjas, *Euroguidance* projekto koordinatoriai apibendrino ir profesinio informavimo specialistams parengė šias gaires, padėsiančias skatinti jaunuolių savanorystę.

Norime nuoširdžiai padėkoti renginio dalyviams, pasidalinusiems savo patirtimi ir idėjomis, aktyviai dalyvavusiems diskusijose.

Ypatingai dėkojame pranešėjams ir darbo grupių moderatoriams: Kauno Maironio universitetinės gimnazijos profesinio konsultavimo koordinacinio centro vedėjai A. Naseckaitėi; Mykolo Romerio universiteto Socialinio darbo katedros lektorei N. Kurapkaitienei; *Eurodesk* Lietuva programos vadovui E. Rupkui; *Swedbank* Tvarios veiklos vadovei L. Danienei; Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūros EST projektų koordinatorei J. Grušaitėi ir Švietimo mainų paramos fondo *Euroguidance* projektų koordinatorei V. Dulevičiūtei.

[Seminaro-diskusijos programa, pranešimai](#)

[LR Savanoriškos veiklos įstatymas](#)

[Naujienlaiškis apie savanorystę ir profesinį pasirinkimą](#)

[Seminaro-diskusijos dalyviai](#)

1. Kuo savanorystė naudinga profesiniam pasirinkimui ir karjerai?

Savanorystė žmogui suteikia galimybes praktiškai išbandyti save įvairiose veiklose, pažinti save, ugdyti savo gebėjimus, plėsti žinias, stiprinti atsakomybės už save ir bendruomenę jausmą.

Savanoriška veikla užsiimantis jaunas žmogus turi visapusiškas galimybes išbandyti save naujose, dažnai neįprastose, aplinkose, atliekamų užduočių ir intensyvaus bendravimo dėka atrasdamas, tobulindamas ir realizuodamas save.

Savanoriškos veiklos vienas iš ypatumų – savanorių visuomet lydi profesionali pagalba, teikiama savanorišką veiklą organizuojančių ir administruojančių organizacijų specialistų. Jie padeda savanoriui susiorientuoti savyje ir aplinkoje, įvertinti situaciją, susivokti savo poreikiuose, gebėjimuose, galimybėse, spręsti iškilusius sunkumus ir sėkmingai tobulėti.

Savanorišką veiklą skatinančios ir organizuojančios organizacijos savo darbo su jaunimu tikslais įvardija:

- padėti ugdyti(s) ir formuoti(s) įgūdžius, gebėjimus, padėti savanoriui susivokti, pažinti save, savo interesus, motyvus;
- skatinti asmeninį augimą, įsipareigojimą; padėti asmenybės formavimuisi;
- formuoti atsakingą visuomenės, bendruomenės narį;
- padėti realizuoti save;
- motyvuoti jauną žmogų: užsiimti tikslinga, naudinga veikla; atrasti, išreikšti, pažinti save; būti socialiai atsakingu bendruomenės, visuomenės nariu.

Kalbėdamos apie savanoriškos veiklos rezultatą dirbančios su savanoryste organizacijos vardija „prasmingą, sėkmingą gyvenimą; patirties įgijimą; visuomeninį aktyvumą, veiklą; kitų kultūrų pažinimą; savo kultūros gilinimą ir pažinimą“.

Tuo tarpu kalbant apie profesijos patarėjų tikslus padedant jaunam žmogui rinktis profesiją, pirmiausia reikėtų įvardinti formaliai apibrėžtus informavimo ir konsultavimo tikslus, kurių pagal priskirtas funkcijas siekti privalo kiekvienas su profesiniu pasirinkimu dirbantis specialistas:

- padėti mokiniui susidaryti tikslų ir išsamų būsimos profesijos vaizdą;
- teikiant informaciją apie profesijų pasaulį ir darbo rinkos kaitos tendencijas, padėti konsultuojamajam pažinti savo fizinius ir dvasinius ypatumus, teikti patarimus, siekiant padėti pasirinkti tinkamą profesiją. (A. Naseckaitė, 2011).

Nuo formaliojo apibrėžimo einant prie praktikos, patys profesijos patarėjai, konsultantai ir kiti specialistai, tiekiantys profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas, savo siekius dirbant su jaunimu apibūdina kaip:

- informacija ir konsultacijos savęs pažinimo klausimais (asmenybė, gebėjimai, interesai);
- informacija ir konsultavimas su mokymusi ir studijomis susijusiais klausimais;
- supažindinimas su darbo pasauliu ir profesijomis;
- pagalba ir konsultavimas darant pasirinkimus ir priimant sprendimus;
- konsultavimas dėl galimybių, susijusių su konkrečiu asmeniu, jo/ jos savirealizacija;
- motyvavimas paskatinti galvoti apie ateitį, veikti; atrasti ir pažinti save;
- atsakomybės suteikimas ir ugdymas.

Sėkmingos profesinio informavimo ir konsultavimo veiklos rezultatas specialistų apibūdinamas kaip sėkminga karjera, t.y., visą gyvenimą trunkantis procesas, kada darai tai, ką tau patinka daryti, ir tai naudinga ne tik tau pačiam (bet kartu tavo artimiesiems, bendruomenei, visuomenei, valstybei).

GAIRĖS PITams, NORINTIEMS SKATINTI SAVANORYSTĘ

Šiame kontekste, savanorystė atsiskleidžia kaip vienas iš efektyviausių kelių profesinio pasirinkimo ir veiklinimo procese. Jos nauda ir ypatumai ypač išryškėja apibendrinus savanoriškos veiklos tikslus dirbant su jaunimu, t. y., kalbame apie:

- **savanorystę ir asmenybę** (savanorystė skatina asmeninę brandą, augimą; padeda atrasti save, savo pomėgius, ypatumus, skatina asmens savarankiškumą ir parodo, kad jaunuolis dvasiškai stiprus, brandus);
- **savanorystę ir profesinės veiklos, darbo pasaulio pažinimą** (savanorystė padeda įgyti patirties, „prisiliesti“ prie praktinės veiklos, išbandyti save, atrasti savo interesus. Svarbu ir tai, kad savanoriška veikla išlaisvina iš apribojimų, būdingų mokamam darbui (atlygio, laiko klausimų), taip leisdamą susitelkti ties svarbiausiais veiklos aspektais. Taip pat, savanorystė gali tapti galimybe susirasti sau darbo vietą);
- **savanorystę ir asmens sąmoningumą, bendruomeniškumą** (savanorystė padeda atrasti save, kitaip pažvelgti į save, savo aplinką, šalį; savanorystė yra „ėjimas“ į bendruomenę (įskaitant bendraminčių ratą, palaikančią entuziazmą ir neleidžiantį užsisklęsti); savanorystė pasireiškia kaip bendruomenės interesas – ne tik imti, bet ir duoti).

Taigi, jei prisiminsime keturis klasikinius žingsnius, padedančius žengti profesinio pasirinkimo keliu: 1. pažink save; 2. pažink profesijų pasaulį; 3. pasirink mokymosi kelią; 4. užsiimk darbo paieška; pamatysime, kad savanoriška veikla ir patirtis yra didžiulė paspartis ir pagalba tiek ieškant savęs ir auginant save kaip asmenybę, tiek bandant susiorientuoti profesijų – ir ne tik – pasaulio platybėse.

Kalbant apie savanoriškos veiklos skatinimą jaunimo tarpe, diskusijos dalyviai nurodė teigiamus veiksnius, padedančius skatinti jaunuolių įsitraukimą.

Pirmiausia, jaunimo aktyvumas yra pakankamai didelis. Nevyriausybinių organizacijų stebi, kad į jas kreipiasi vis daugiau jaunimo. Savanoriškos veiklos reikalingumą nurodo ir tai, kad geras trečdalis jaunuolių, kuriems nevyriausybinių organizacijų padeda įsitraukti į savanorišką veiklą, yra iš socialinės rizikos grupių, mažiau pasiturinčių žmonių rato. Taip pat, į sostinės įstaigas kreipiasi ir jaunuoliai iš mažesnių miestų, klausdami apie galimybes gauti informaciją savo gyvenamojoje teritorijoje.

Taip pat ryški tendencija, kad susidomėjimas savanoryste vis didėja. Turint omenyje, kad populiariausia sklaidos priemonė savanoriškai veiklai – per praktiką, „iš lūpų, į lūpas“, vis didėjantis užklausų skaičius iš moksleivių, ką veikti laisvu nuo studijų, mokslų metu, nurodo, kad savanoriška veikla domimasi kaip užimtumo galimybe neformaliojo ugdymo(si) srityje.

Šie faktai patvirtina ir kitą dalyvių įvardintą aspektą, apibūdinantį Lietuvos situaciją – nėra mechanizmo, teisinio reglamentavimo, kas atsakingas už jaunuolių už mokymo įstaigos ribų. Savanorystė tokioje situacijoje – gera alternatyva, papildomas įrankis tęstiniam jaunuolio ugdymui. Ypač dėl to, kad savanoriškoje veikloje dalyvaujantis jaunas žmogus dar nėra „paleidžiamas“ – tęsiama jo „priežiūra“ ir jam teikiama pagalba. Tai galima vadinti *palydėjimu*.

Vienas iš daugelio teigiamų tokios veiklos rezultatų – taip skatinamas jaunuolių savarankiškumas, gebėjimas planuoti savo ateitį, „pastovėti“ už save.

Savanoriškos veiklos patirtis taip pat vis dažniau įvertinama darbdavių kaip profesinės veiklos patirtis. Turintis savanoriškos veiklos patirties jaunuolis darbo pokalbiuose įgyja pranašumą prieš neturintįjį. Savanoriškos veiklos svarba ugdant įgūdžius, formuojant asmenybę, turtinant žinių bazę bei profesinės veiklos patirtį verslo atstovų pabrėžiama inicijuojant projektus; pvz., Omnitel ir Swedbank inicijuotas profesinės savanorystės projektas „[Kam to reikia](#)“. Šis projektas iniciatorių pristatomas kaip „tarpininkas tarp verslo profesionalų, norinčių dalintis savo patirtimi, bei mokyklų, siekiančių mokiniams suteikti reikiamų žinių“. Savanorystės svarbą darbo paieškos procese pripažįsta ir valstybinės bei privačios įdarbinimo agentūros, institucijos, savo interneto svetainėse ir paslaugų paketuose pateikdamos informaciją apie savanorystę (pvz., www.cv.lt; Lietuvos darbo biržos jaunimo darbo centras www.ldb.lt/jaunimui/ieskantiems/Puslapiai/savanoriu_veikla.aspx, ir kt.).

2. Esamos situacijos įvertinimas savanorystės skatinimo PITuose požiūriu

2.1. PIT situacija

Kalbėdami apie savo situaciją seminaro temos kontekste, PIT specialistai pabrėžė sąlygų savo veiklai vykdyti trūkumus. Pabrėždami sudėtingas sąlygas profesinei veiklai vykdyti, specialistai kalbėjo apie sunkumus, su kuriais susiduriama, kai profesinio orientavimo valandos dažnai nėra pagrindinė darbuotojo veikla, o tik papildoma pareigybė, ir už tai nemokama. Kiti opūs klausimai apėmė profesiniam orientavimui formaliai skirtas valandas, kurių nepakanka kokybiškai veiklai, minėjo neišspręstus finansavimo, infrastruktūros, aprūpinimo darbo priemonėmis, metodais klausimus. Kvalifikacijos tobulinimo galimybių (kursų pasiūlos) taip pat nepakanka. Taip pat kol kas nėra žinių, kaip dirbti su tėvais, suaugusiaisiais, kuriuos dažnai reikia konsultuoti daugiau, nei vaikus, juolab, kad tyrimų duomenimis būtent tėvai – ne profesijos patarėjai ar mokytojai – daro didžiausią įtaką vaiko profesiniam pasirinkimui. Darbo su tėvais specifika yra dvejopa: viena vertus, reikia suteikti tėvams informaciją, susijusią su vaiko profesiniu pasirinkimu, konsultuoti juos, kaip padėti vaikui, jį nukreipti, bet nenuspręsti už vaiką; kita vertus, reikia surasti būdus ir metodus, kaip patiems tėvams jaustis saugiau išleidžiant vaiką į universitetą, profesinę mokyklą, kolegiją ar kitą mokymo, darbo instituciją. Tokia specifika būdinga ir skatinant savanorystę.

Kitas svarbus PIT specialisto veiklą apibūdinantis aspektas yra formalus funkcijų apibrėžimo ir praktinės veiklos neatitikimas. T. y., nors PIT tikslas tik informuoti, nukreipti moksleivį, jaunuolį į atitinkamus informacijos šaltinius (pvz., į [AIKOS](#) tinklalapį), dažnai tenka įsitraukti į jaunuolio problemas, jų sprendimus, taip vykdant konsultavimo veiklą, o formaliai priskiriama informavimo funkcija dažnu atveju viršijama. Tai atitinkamai kelia darbo metodų ir priemonių prieinamumo klausimus.

Kompetencijų ir žinių įgijimo klausimas taip pat svarbus kalbant apie gabius vaikus ir tinkamą jų nukreipimą profesinio pasirinkimo link.

Dar vienas veiksnys, įtakojančias profesijos patarėjų veiklos kryptį, yra tai, kad daugeliu atvejų mokyklų reitingai vis dar skaičiuojami pagal įstojusiujų skaičių.

Darbų efektyvumą kartais riboja ir tai, kad dėl netinkamų ar neefektyvių komunikacijos kelių ir būdų stringa informacijos pateikimas PIT specialistams. Pvz., pasitaiko, kad dalis LR Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktos informacijos, skirtos PIT specialistams „nusėda“ ar vėluoja mokyklų raštinėse.

Diskusijoje dalyvavę PIT atstovai minėjo, kad šie trūkumai sąlygoja mažėjančią specialistų motyvaciją darbui arba jos nebuvimą.

Apibendrinant, diskusijoje iškelti klausimai parodė, kad PIT specialistų atliekamos funkcijos ugdymo institucijoje ne visada adekvačios iškeltiems tikslams ir turimoms priemonėms. O PIT veikla daugeliu atvejų palaikoma darbuotojų entuziazmo ir idėjų dėka.

2.2. Bendroji situacija

Savanoriškos veiklos skatinimo požiūriu, dalyviai vardijo ir tuos veiksnius, kurie daro įtaką savanorystės skatinimui apskritai, nebūtinai vien tik PIT veiklos kontekste, bet kartu turi poveikį PIT skatinamai savanoriškai veiklai.

Pirmiausia, Lietuvoje organizacijos vis dar nepakankamai informuotos apie savanoriškos veiklos specifika, galimybes priimti savanorius ir su jais dirbti, todėl jos uždaro potencialiems savanoriams duris (pvz., individualiai kreipiantis). Tačiau svarbu nepamiršti, kad ir organizacija rizikuoja, priimdama individualius interesus, ypač, kai nežino, ką priima. Todėl tarpininkaujanti – koordinuojanti – organizacija šioje vietoje padėtų atsakyti į daugelį klausimų, kylančių savanorius priimančioms organizacijoms.

Antra, skatinant savanorišką veiklą, reikia atsižvelgti į tai, kad kartais reikia labai gerai išmanyti metodiką ir tikslią grupę. Pvz., norint užsiimti savanoriška veikla vaikų namuose greičiausiai reikėtų specialaus pasirengimo. Taip pat svarbą gali įgyti amžius ar kiti panašūs veiksniai. Su savanoriais dirbančių organizacijų bendradarbiavimas su priimančiomis organizacijomis, savanorišką veiklą jaunimo tarpe skatinančiomis organizacijomis (pvz., PIT) padėtų

GAIRĖS PITams, NORINTIEMS SKATINTI SAVANORYSTĘ

surasti optimalius sprendimus tokiais atvejais (pvz., suteikiant apmokymus, reikalingą informaciją, rekomendacijas ir pan.).

Su savanoriais dirbančios organizacijos turėtų pasirūpinti ir platesniu informavimu apie konkrečias savanoriškos veiklos galimybes. Informacija apie konkrečias savanorystės vietas, veiklas, organizacijas, kurios siūlo savanoriškos veiklos galimybes arba teikia informaciją apie savanorystę ir pan., ypatingai aktuali PIT specialistams. Jie pabrėžė, kad šiuo metu jiems trūksta žinių, reikalingų informavimui apie savanorystę.

Vienas svarbiausių informavimo veikloms trukdančių veiksnių šiuo metu yra tas, kad nėra koordinuojančio centro ar organizacijos, vienijančios savanoriška veikla užsiimančias organizacijas ir mokyklas, PITus.

Kalbant apie savanorystės skatinimą jaunimo tarpe, jau minėta, kad kartais tėvus reikia konsultuoti daugiau, nei vaikus: tiek siekiant tėvus informuoti apie galimybes ir privalumus, tiek siekiant suteikti jiems saugumo išleidžiant vaiką į naują aplinką, kontekstą, veiklas. Diskusijos dalyviai vienareikšmiškai sutarė, kad tokia situacija pirmiausia susijusi su nusistovėjusiomis sistemomis, nuostatomis visuomenėje. Todėl skatinant savanorišką veiklą, skleidžiant savanorystės idėją visuomenėje, svarbu turėti omenyje ir tai, kad žmonių lūkesčiai ir nuostatos keičiasi lėtai, ir tam reikia laiko. Su savanoriais dirbančių ir savanorišką veiklą skatinančių žmonių suvokimas, kad lūkesčiai ir nuostatos keičiasi pirmiausia per realius pavyzdžius ir konkrečią veiklą, padės atrasti tinkamą poziciją skleidžiant savanoriškos veiklos idėją visuomenėje.

3. Svarbūs veiksniai PIT veiklos ir savanoriškos veiklos integravimui

PIT veiklos ir savanoriškos veiklos integravimui įtakos turi daug išorės ir asmeninės patirties veiksnių, kurie atitinkamai veikia integravimo proceso eigą, trukmę, efektyvumą, sudėtingumą. Svarbiausi jų, kuriuos išvardijo diskusijos dalyviai, pateikiami šioje dalyje.

Artimiausios aplinkos įtaka. Artimiausia aplinka (šeima, draugai) įtaką moksleiviui daro nuo mažumės. Savanoriškos veiklos skatinimo požiūriu, svarbu tai, ką moksleivis žino apie savanorystę savo artimiausioje aplinkoje: ar yra žmonių, kurie turi savanoriškos veiklos patirties, ar egzistuoja galimybės šiai veiklai, koks požiūris vyrauja, ir pan. Kaip aprašyta ankstesniuose skyriuose, siekiant, kad savanoriškos veiklos skatinimas būtų kuo efektyvesnis, svarbu šviesti ir tėvus, nes jie – viena svarbiausių tikslinių grupių siekiant tiek PIT tikslų, tiek kuo sklandesnio jaunuolių įsitraukimo į savanorišką veiklą.

Informavimas. Informavimas apie savanorišką veiklą, jos specifiką, galimybes, privalumus yra vienas esminių veiksnių aktyviam jaunuolių įsitraukimui į šią veiklą. Informaciją svarbu pateikti ne tik tada, kai jaunuolis ateina ir klausia, bet ir tada, kai neklausia. Informacija užsilieka, todėl svarbu apie tai kalbėti.

Teikiant informaciją apie savanorišką veiklą didelę svarbą įgyja geroji patirtis, t. y., svarbu ne tik tai, ką pasako, bet ir kas pasako. Autoriteto kvietimas yra daug svaresnis. Kartu, jei kalbantis asmuo tiki tuo, ką daro, grįžtamoji reakcija bus visai kitokia.

Diskusijos dalyviai pabrėžė, kad reklama apie savanorystę (plakatai, skrajutės) dažnai stipriai nepaveikia žmogaus. Savanorystei geriausiai „užkabina“ realus pavyzdys.

Kalbant apie moksleivių informavimą, svarbu, kokias nuostatas, patirtį savanorystės požiūriu turi PIT specialistas. Jei jo konkreči patirtis su savanoriais neigiama, bus sunku skatinti savanorystę moksleivių tarpe. Taigi, neigiamą patirtį svarbu suvokti kaip galimybę mokytis.

Praktinės patirties svarba. Skatinant įsijungti į savanorišką veiklą geriausia, kai ne tik skatinantis, informaciją pateikiantis asmuo turi patirties su savanoriais, ir ta patirtis teigiama, bet kai kartu yra galimybės jaunuoliui praktiškai prisiliesti prie veiklos. Jaunuolių įtraukimas į veiklą per patirtį – geriausias būdas skatinti savanorystę.

Savanorystę skatinantys specialistai turėtų žinoti, kad pradėti savanorystę su grupe, grupėje – drąsiau ir smagiau, kūrybiškiau. Tuo tarpu individualiai gali būti baugu, ir įtraukimo procesas gali ilgiau užtrukti.

PIT vieta, regionas. PIT vieta apsprendžia veiklos galimybes, mastus, metodus, tikslines grupes. Manoma, jog iki šiol trūko informacijos apie savanoriškos veiklos galimybes, ypač mažuose miesteliuose, atokiuose regionuose.

Tokioje situacijoje, reikia apsvarstyti mokymų ir(ar) informacinių seminarų PIT specialistams galimybę, nes tai padėtų skatinti savanorystės idėją.

Motyvacija. Jaunas žmogus turi turėti motyvaciją savanorystei. Įsijungimas į savanorišką veiklą dažnai susijęs su savo vertybių, motyvų, tikslų apsvarstymu, įvertinimu. Ne kiekvienas gali ryžtis savanorystei, nes dažnai reikia viską perkainoti, naujai peržiūrėti. Norint įveikti savo baimes, svarbu pasitikėti savimi, tikėti tuo, ką darai. Negali ilgai būti savanoriu tik dėl naudos ir mados. Tik pradžioje savanorystė paprastai būna vien kaip laiko praleidimas, – įsipareigojimas ir tikroji motyvacija yra ilgalaikis procesas.

Su savanoriais dirbančios organizacijos (tiek savanorius siunčiančios, tiek priimančios, tiek koordinuojančios ir kitos procese dalyvaujančios organizacijos) ir žmonės gali pasirūpinti motyvuojančiais veiksniais, pvz., mažomis simbolinėmis dovanėlėmis, paskatinančiomis savanorius.

Patirties įvertinimas. Dirbant su savanoryste ir savanoriška veikla besidominčiais, užsiimančiais jaunuoliais, svarbu atsižvelgti į tai, kad reikalingas laikas, kol patirtis „susiguli“ ir žmogus „susivokia“, aiškiai gali vardinti pokyčius, naudą, patyrimus.

4. Reikalinga infrastruktūra

Siekiant efektyvaus rezultato, didelę svarbą turi dalyvaujančios organizacijos, veikėjai, jų bendravimas ir bendradarbiavimas. Kitaip tariant, reikalinga *ilgalaikė, tvari, aiški struktūra*: individo ir organizacijų lygmenyse.

Svarbiausi veikėjai organizuojant savanorišką veiklą:

- *individualus asmuo*, norintis užsiimti savanoriška veikla;
- *savanorius priimanti organizacija*;
- *koordinuojanti organizacija*, kuri suteiktų garantijas dėl savanorių, ypač nepilnamečių, ir dirbtų su organizacijomis, kurios nėra pasiruošusios priimti savanorius. Koordinuojanti organizacija turėtų teikti mokymus ir „globoti“ savanorį, padėdama jam suvokti, kur jis yra, ko pasiekė, siekia, ko nori ir t.t.

Skatinant ir įgyvendinant savanorystės idėją reikalinga terpė, kur būtų koordinatoriai, kurie savanoriais užsiimtų, juos kuruotų; kartu – dirbtų, palaikydami kontaktą su pačiomis organizacijomis, užtikrintų žmogišką grįžtamąjį ryšį.

PIT tokioje struktūroje galėtų būti tarpininkas ir katalizatorius.

Kalbant apie organizacinius ypatumus, svarbu nepamiršti, kad kiekviena organizacija gali imtis kurti savanorystės kultūrą savoje organizacijoje.

Principai sėkmingos infrastruktūros diegimui ir funkcionavimui:

- Tęstinumas
- Bendradarbiavimas
- Koordinavimas
- Informacijos sklaida, keitimasis informacija

Iliustruojančiu pavyzdžiu čia galėtų pasitarnauti jaunimo organizacijos Elektrėnuose įsteigimas. Jaunimo iniciatyva buvo įsteigta organizacija, koordinuojanti savanorišką veiklą. Šios organizacijos tęstinumas priklauso nuo to, ar atsiras savivaldybėje žmogus, kuris kuruos susibūrusius jaunos entuziastingus žmones. Neatsiradus koordinatoriui, ilgainiui organizacija bei jos struktūra greičiausiai subyrės. Tai grėsmė, į kurią reikia atsižvelgti ir numatyti prevencijos priemones vykdant panašaus pobūdžio veiklas.

Bendradarbiavimas skatinant savanorystę taip pat labai svarbus, nes tik bendradarbiaujant galima sukurti ryšių ir galimybių tinklą. Be to, jau minėta, kad savanorystės organizacijos laukia jaunuolių, kurie turėtų bent nedidelę motyvaciją. Pradinį įdirbį čia turėtų atlikti mokymo, darbo centrai, pedagogai. Tai dar vienas argumentas, kodėl svarbu bendradarbiauti.

Nesant gerai infrastruktūrai, visada galima išbandyti *trumpalaikę savanorystę*. Galimybės dalyvauti trumpalaikės savanorystės veiklose yra įvairios, pvz., sporto renginiai, gatvės muzikos dienos, ir pan.

5. Patarimai PITams, norintiems skatinti savanorystę

Prieš pradėdant savanorystės skatinimo, galimybių viešinimo veiklas, pirmiausia rekomenduojama **turėti aiškia viziją, planą**, apibrėžiant, ką aš pats galiu duoti ir ko aš tikėčiausi. Savo galimybių ir lūkesčių įvertinimas padės lengviau ir efektyviau skatinti savanorystę jaunuolių tarpe.

Diskusijų dalyvių įvardintos konkrečios veiklos ir veiksmai, kurių galėtų imtis PIT specialistai, norintys skatinti savanorystę savo institucijoje, mieste ar regione, išvardinti žemiau:

- informacijos paieška. Nuolatos tikrinti tinklalapius, prenumeruoti naujienlaiškius, naujienas (pvz., www.zinauviska.lt; www.itba.lt; Lietuvos darbo biržos jaunimo darbo centro svetainėje www.ldb.lt/jaunimui/ieskantiems/Puslapiai/savaniuveikla.aspx; www.buk-savaniuveikla.lt; ir kt. (žr. nuorodų sąrašą dokumento pabaigoje).
 - Informacijos sklaida:
 - naudojant savo interneto svetainę. Dauguma PIT'ų turi mokyklos puslapyje skiltį. Puslapyje gali atsirasti informacija apie savanorystę. Savanorystės skiltyje turėtų būti:
 - aktualūs informacijos portalai, savanoriškų organizacijų adresai, ir pan.;
 - sėkmingos savanorių istorijos (interviu, dienoraštis, blogas). Tiek vietinė, tiek tarptautinė patirtis;
 - informacija apie baimes, kliūtis (su kuo galima susidurti – kultūrinis šokas, kalbos barjerai ir kt.);
 - galimybės „čia ir dabar“. Trumpalaikės savanorystės galimybės, prie ko galima prisijungti, prie kokių veiklų galima prisidėti. Būtina dėti aktualią informaciją konkrečiame regione, pvz.: Alytaus mokyklos PIT turėtų dėti informaciją apie savanorystės galimybes Alytaus apskrityje;
 - dažnai užduodamų klausimų skyrelis (DUK) (kas, kur, kada ir kaip), patarimai.
 - *Konkretus pavyzdys:* informacija apie savanorystę ir 2011 m. rugsėjo mėn. 27 d. diskusiją-seminarą yra patalpinta [Karjeros planavimo skyriaus](#) (KPS) (Lietuvos moksleivių informavimo ir techninės kūrybos centro (LMITKC) padalinys) interneto svetainėje, skiltyse „[Pranešimai](#)“ ir „[Paslaugos](#)“.
 - plačiau skleidžiant ir viešinant mokyklos organizuojamas savanoriškas veiklas (aplinkos tvarkymas, neįgaliųjų lankymas, pasirūpinimas gyvūnais, kita trumpalaikės savanorystės veikla).
 - surandant ir informuojant apie aplink veikiančias institucijas, kur vaikai galėtų vykdyti ilgalaikę savanorystę.
 - Ieškoti savanoriškos veiklos organizavimu ir skatinimu jau užsiimančių organizacijų; kalbėtis su jomis, kviesti pristatyti teikiamas galimybes; kviestis nevyriausybinės organizacijas papasakoti apie savo veiklą.
 - Rengti ir/arba skatinti rengti tikslinius renginius:
 - tikslinėms grupėms (tėvams, PIT ir organizacijų atstovams, moksleiviams ir kt.);
 - tikslinėmis temomis (savanorystės galimybės; savanorystės patirtis, savanorystės nauda; savanoriškai veiklai reikalingos infrastruktūros kūrimas ir pan.);
 - kviečiant tikslines organizacijas (nevyriausybinės, savanorius priimančias, savanorius siunčiančias ir kt.).
- Pvz., KPS galėtų daryti renginį-diskusiją tikslinėms grupėms (PIT ir organizacijų atstovams), skirtą diskusijai apie mokyklos ir organizacijų galimybes. Pradžioje daryti Vilniaus mastu, vėliau jei pasiseks daryti ir kituose miestuose. Organizuoti savanorių mugę (atsakingi galėtų būti [Euroguidance](#), [Eurodesk](#)).
- Nukreipti jaunuolius į siunčiančią organizaciją (yra [duomenų bazė](#), kur galima rasti informaciją). Tai būtų vienas efektyviausių būdų.

GAIRĖS PITams, NORINTIEMS SKATINTI SAVANORYSTĘ

- Skatinti, plėtoti bendradarbiavimą su suinteresuotomis pusėmis. Plėtoti bendradarbiavimą su jaunimo organizacijomis, jaunimo reikalų koordinatoriais, savivaldybėmis – organizuoti diskusijas.
- Įtraukti verslo atstovus, informuojant, kas yra savanoriška veikla ir kokia jos nauda; ir pasinaudojant verslo iniciatyvomis (pvz., projektas „[Kam to reikia](#)“).
- Perteikti verslo atstovų žinias ir patirtį, kurių mokytojai patys negali suteikti (pvz., mokomoji projekto „[Kam to reikia](#)“ veikla); motyvuojant ir randant patrauklias formas perteikimui, dirbant mokytojams su verslu. Savanoriai galėtų daryti tą patį – būtų efektyvu kalbėti apie asmeninį kelią, pasidalinti patirtimi.
- Tapti vieta, kur susitinka PITai su organizacijomis, bei vieta, kur galėtų atvykti tėvai. Pvz., Vilniuje tai gali būti KPS.
- Inicijuoti institucijos, kuri galėtų tarpininkauti tarp savanoriška veikla užsiimančių/siūlančių užsiimti organizacijų ir mokyklų, paskyrimą/įsteigimą savo regione/mieste/rajone. Pvz., savivaldybėse yra švietimo skyriai, kuriuose yra koordinatoriai, atsakingi už PIT veiklą – galbūt tai galėtų būti viena iš jų atsakomybės sričių. Vilniuje tai gali būti KPS – jis galėtų būti tarpine organizacija tarp savanorystės ir PIT'ų. Galėtų skleisti informaciją kitiems PITams, PITų būreliui-rateliui Vilniaus mieste.
- Dirbti su tėvais:
 - kalbėti apie savanorystę ir jos naudą tėvų susirinkimo metu;
 - pristatyti video medžiagą tėvams apie savanorišką veiklą;
 - teikti individualias konsultacijas tėvams (pvz., rengti atvirų durų dienas, savanorių organizacijų atstovų konsultacijas el. paštu ir pan.);
 - kviešti savanorius, kurie turi įvairiapusės savanoriškos patirties ir galėtų pasidalinti ja su mokinių tėvais;
 - parengti tėvams aktualią ir naudingą informaciją apie savanorystę, ir kt.
- Ieškoti tinklinių organizacijų, užsiimančių savanoriška veikla, kontaktų:
 - [Maisto bankas](#) (trumpalaikė savanorystė);
 - [Raudonasis kryžius](#);
 - [Maltos ordinas](#);
 - [Skautai](#);
 - Kt.
- Integruoti savanorystės skatinimą į vykdomas profesinio veiklinimo veiklas. Tai būtų galima pasiekti:
 - rengiant ekskursijas profesiniam pasirinkimui į įmones, mokiniai, norintys išsamiau susipažinti su viena ar kita profesija, gal pasisiūlyti toje įmonėje padirbėti savanorių;
 - kviečiant savanorius atvykti į mokyklas pasidalinti savo patirtimi;
 - į organizuojamus renginius įtraukiant savanorystei skirtas temas.

Nepaisant to, kad tokių iniciatyvų palaikymas ir skatinimas kartais priklauso ir nuo administracijos požiūrio, gera mokykla, kuri pasitiki savo veiklos kokybe, baimių neturi. Pvz.: Panevėžio J. Balčikonio gimnazija savanorius kviečia jau ne vienerius metus laisva forma pasidalinti savo patirtimi, buvę mokiniai šiltai sutinkami.

Veiklos principai:

- kooperuotis tarpusavyje. Bendros pastangos ir komandinis darbas palengvintų procesus.
- Dirbti kartu su visa institucijos PIT komanda, įtraukti kitus mokyklos bendruomenės narius. Skatinti mokytojus būti tarpininkais informuojant apie savanorystės galimybes savo auklėtinius.

Naudinga informacija

Savanoriškos veiklos galimybės jaunam žmogui regionuose, pavyzdžiai:

„Caritas“, senelių namai, vaikų namai, globos centrai, galimybės padėti Jaunimo reikalų departamento kuruojamuose „Atviruose jaunimo centruose“, gyvūnų globa, [Maisto bankas](#), [Raudonasis kryžius](#), [Maltos ordinas](#), [skautai](#) ir kt. Pastebima, jog religinių bendruomenių veikla vystoma, bet per daug neafišuojant, nestipriai.

Mažesniuose miestuose politinių partijų veikla kartais tampa pagrindine galimybe veikti, ir nebūtinai su politiniu atspalviu.

Partnerystė tarp miestų, bendradarbiavimas su užsienio šalių miestais. Jaunuoliai priimami atlikti praktiką ir pan.

Nuorodos

Aktualios nuorodos [Euroguidance naujienlaiškyje apie savanorystę ir profesinį pasirinkimą](#);

Daug naudingos informacijos Eurodesk Lietuva interneto svetainėje www.zinauviska.lt:

- bendrai apie savanorystę www.zinauviska.lt/lt/savanoryste/kas-tai,
- savanorystės skelbimai Lietuvoje www.zinauviska.lt/lt/savanoryste/savanoriauk-lietuvoje,
- jaunimo organizacijos Lietuvoje (kuriose galima savanoriauti) - www.zinauviska.lt/lt/veikliam-jaunimui/jaunimo-organizacijos;

Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra - www.jtba.lt;

Savanorių duomenų bazė www.buk-savanoriu.lt.

GAIRĖS PITams, NORINTIEMS SKATINTI SAVANORYSTĘ

Mums svarbi Jūsų nuomonė!

Komentarus ir pastabas apie leidinį prašome siųsti elektroniniu paštu info@smpf.lt

Švietimo mainų paramos fondas

Geležinio Vilko g 12, 01112 Vilnius

Tel. (8 5) 2610592, faksas (8 5) 2497137

El. paštas info@smpf.lt

www.smpf.lt

Šis leidinys finansuojamas remiant Europos Komisijai. Leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame pateikiamos informacijos naudojimą.

© Švietimo mainų paramos fondas, 2012

Visos teisės saugomos. Naudojant būtina nurodyti šaltinį.